1. Алисейчик, Г.В. «Театр кукол Белоруссии». «Миры Батлейки» (Белорусский народный театр кукол). Минск. 39стр.

2. Барышаў, Г.І. «Батлейка». Мінск, 2000. 300стр.

3. Фурс Г. «Сёння нам пакажуць батлейку».

Чарвякова Д.Ц., студэнтка 450М гр.

Навуковы кіраўнік – Нароўская А.М.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ФАРМІРАВАННЕ СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА АНСАМБЛЯ ГУТЭН-ЧАПСКІХ У В. СТАНЬКАВА

Адным з самых выразных помнікаў гісторыі, якія засталіся ад рода фон Гутэн-Чапскіх, з'яўляецца сядзібна-паркавы комплекс у вёсцы Станькава Дзяржынскага раёна Мінскай вобласці. Станькаўская сядзіба фарміравалася імі з нуля, як свая радавая рэзідэнцыя.

Звестак аб барочнай сядзібе Станькава гісторыя не захавала. Новая сядзіба фарміравалася на параўнальна роўнай тэрасе ручая Рапуса, якая абмяжоўвала парк з Паўднёвага боку.

Сядзіба плошчай каля 15 га ўключала каменны палац, кухонны флігель, «скарбчык», парк з воднай сістэмай, капліцу, жылы флігель, каменны амбар, уездныя брамы, гаспадарчы двор, аранжэрэю, ацепленыя цяпліцы. Штогод у канцы XIX ст. пітомнікамі прадавалася каля 4000 сажанцаў пладовых дрэў. З цяпліц на рынак у Мінск траплялі высокаякасныя ананасы. У маёнтку быў племянны завод, у якім разводзіліся каровы швіцкай, цірольскай, галандскай парод, авечкі, сабакі [1, с.33].

Палац, пабудаваны ў 1861-1862 гг. на месцы зруйнаванага старога палаца пачатку XVII ст., займаў найбольш высокую частку сядзібы з

адчыненай паўднёвай панарамай у бок поймы. Аналізуючы фото, можна сказаць, што будынак меў дастаткова складаную кампазіцыю. Цэнтральная яго частка двухпавярховая, бакавыя аб‘ёмы – аднапавярховыя. Тыльны фасад быў аздоблены рызалітам і алькежамі. Акрамя таго, мелася вялізарная мармуровая тэраса, выкладзеная з чорных і белых плітак [4, с.473]. Палац быў пабудаваны Эмерыкам Чапскім для сваёй зручнасці, а галоўнае, для размяшчэння мастацкіх калекцый. Афармленне інтэр‘ераў выканала Соф‘я Меендорф. Палац зруйнаваны ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Падземны пераход злучаў палац з суседнім кухонным флігелем, які падкрэсліваў усходнюю мяжу параднага партэра. Будынак кухоннага флігеля, пабудаванага ў 1900 г. у формах позняга класіцызму, каменны, аднапавярховы, прастакутны ў плане. Куты і цокаль рустованы. Фасады рытмічна аздаблены лучковымі вокнамі. Сцены апаясаны антаблементам і сухарыкамі.

Парадны партэр прадстаўляе сабой вялікі газон з фантанам, які перасякае сцежка. Яго афармленне вялося ў наступныя гады з выкарыстаннем экзатычных раслін. Сіметрычна палацу былі пасаджаны тры ільма голых «Comperdawn». Усходнюю кулісу склала група сасны веймутавай, заходнюю – піхты сібірскай.

Наступны план перспектывы ад палаца складаюць элементы воднай сістэмы, якія сфарміраваліся ў пойме ручая Рапуса, перагароджанага плацінай. Ручай залівае паніжаную пойму і стварае вялізны вадаём. Даўжыня возера каля аднаго кіламетра, а шырыня да 350 м, мае два вострава і адзін паўвостраў. Адзін з астравоў, які называецца востраў Радасці, уяўляе сабой выцягнутую трапецыявідную форму з абрэзанай берагавой лініяй. Працягласць вострава – каля ста метраў з поўначы на поўдзень і 75 м – з захаду на ўсход. Такая форма з‘яўляеццат вельмі рэдкай

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

для астравоў пейзажных паркаў і прадстаўляе вялікі навуковы інтарэс. Востраў мае халмісты рэльеф. У цэнтры вострава захавалася васьмікалонная альтанка з ломаным гранёным купалам, які ўвенчаны высокім драўляным шпілем. Альтанка стаіць на высокім гранітным падмурку, мела тры лесвіцы, лаўкі і мармуровы стол у выглядзе гатычнай вазы, які размяшчаўся ў цэнтры.

Другі востраў – востраў Смутку – меньш за першы, ён выцягнуты з захаду на ўсход. Яго даўжыня складае 100 м, шырыня – каля 40 м. Рэльеф больш спакойны. У цэнтры вострава на высокім мармуровым пастаменце раней узвышалася скульптура Багародзіцы.

На выспы можна было трапіць па драўляным выгнутым мосцікам з цыліндраванага бруса дуба. Агароджы парэнчаў былі драўлянымі, яны паўтаралі форму мосцікаў і мелі крыжападобнае драўлянае запаўненне агароджы. Мосцікі былі не шырокія і абапіраліся на дубовыя сваі.

Акцэнтам паўднёвай перспектывы з'яўляецца царква, якая знаходзіцца на супрацьлеглым беразе ручая. Царква на гэтым месцы вядома яшчэ з XVIII ст., аб чым сведчыць запіс 1714 г., каменная царква была пабудавана яшчэ князем Радзівілам за доўга да ўвядзення ўніі. Пазней, на яе месцы быў пабудаваны новы ўніяцкі драўляны храм у гонар Пятра і Паўла, які існаваў да 1852 г., калі на яго месцы намаганнямі графа Эмерыка Гутэн-Чапскага было распачата будаўніцтва праваслаўнага храма. Праект царквы граф набыў у знакамітага архітэктара К. А. Тона. Будаўніцтва працягвалася 6 гадоў. На будаўнічыя працы было патрачана больш аднаго мільёна штук цэглы і каля 10000 рублёў срэбрам. Цэглу для Станькаўскай царквы выраблялі на мясцовым цагляным заводзе графа фон Гутэн-Чапскага, шляхам прэсавання высокаякаснай чырвонай гліны. Сушку і фармаванне цэглы ажыццяўлялі прама на месцы будаўніцтва. Царква была пабудавана ў 1858 г. на ўзвышшы ў руска-візантыйскім стылі

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

і некалькі зрушана з асноўнай кампазіцыйнай восі. Адносіцца да тыпу крыжова-купальных храмаў з шатровай званіцай і паўкруглай апсідай. Станькаўская Свята-Мікалаеўская царква з‘яўлялася не толькі выдатным узорам праваслаўнага дойлідства «тонаўскай» эпохі, але і гарманічна ўпісалася ў рамантычны і жывапісны палацава-паркавы ансамбль радавой рэзідэнцыі графаў фон Гутэн-Чапскіх [5, с. 275].

Павільён «Скарбніца» – гэта двухпавярховы невялікі будынак у выглядзе мініятурнага сярэднявечнага замка, квадратны ў плане, з кутнымі цыліндрычнымі вежамі, якія былі ўвенчаны крэмальерамі з байніцамі і мініятурнымі вежамі-сігнатуркамі з шатровым дахам. Крэмальеры апаясаны аркатурным поясам з гіркамі, а галоўны фасад завяршаў рытмічны выступаючы карніз з кранштэйнамі і цягамі. Бакавыя фасады і зваротны галоўнаму фасад былі аднолькавымі, яны грацыёзна завяршаліся высокімі шчытамі з аднапрыступкавымі шчыпцамі. Вокны «Скарбніцы» высокія і вузкія, падобныя на байніцы, прастакутныя на першым паверсе і стрэльчатыя на другім, упрыгожаны масіўнымі прафіляванымі сандрыкамі – палаценцамі з гіркамі. Вытанчанасць дэкаратыўнага афармлення будынка дапаўняецца вытанчанымі арачкамі, надваконнымі броўкамі, гіркамі, якія кантрастуюць гладкімі сценамі архітэктурных аб‘ёмаў. Уваход вызначаны развітым парталам, над якім узвышаецца лёгкі і ажурны каваны балкон з кранштэйнамі. Некалі галоўны фасад быў увенчаны радавым гербам «Леліва», які замацоўваўся на кованай агароджы даха, а сігнатуркі вянчалі флюгеры ў выглядзе радзівілаўскіх арлоў з каронамі [3, с.120].

У паўночна-заходнім куце сядзібы ў 1897 г. пабудаваны амбар з цёсанага бутавага каменю з высокім двухсхільным дахам з «залобкамі», які за стагоддзе не згубіў сваёй магутнасці. Каменем цудоўна выкладзены не толькі сцены, але і вялізарныя франтоны амбара. Прывабнасць магутнай

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

пабудове надаюць вокны, якія, як і дзвярныя праёмы, выкананы з цэглы, атынкаваны і выбелены. У такіх жа формах выкананы пабудовы гаспадарчага двара. У будынку кароўніка аконныя і дзвярныя праёмы – арачныя. Перакрыццё ўнутранай прасторы выканана сістэмай клінчатых зводаў, якія мацуюцца на металічных блоках [2, с.78].

На мяжы XVIII – XIX стст. Быў збудаваны жылы флігель – Г-падобны ў плане будынак, у формах ложнай готыкі. Яго асноўнае выцягнутае крыло аднапавярховае, кароткае – двухпавярховае. Асаблівую выразасць тарцовым фасадам кожнага крыла надаюць чатырохступенчатыя шчыпцы. Сцены будынка раскрэпованы прафіляваным карнізам. Куты рустованы. Дзвярныя праёмы, вокны першага паверха двухпавярховага крыла вырашаны стрэльчатымі праёмамі [4, с.435].

З усходняга боку парка знаходзілася так званая Мінская брама, у выглядзе двухпралётнай стрэльчатай аркі і будынка вартаўніка, пабудаваная у сярэдзіне XIX ст. У верхняй цэнтральнай частцы аркі размяшчаўся фамільны герб. Архітэктура пабудовы адпавядае агульнаму мастацка-стылевому характару сядзібных пабудоў, уяўляя сабой перапрацоўку форм сярэднявечнай готыкі. Апоры аркады ўмацаваны гатычнымі кантарфорсамі. Фасады кубападобнай вартоўні пад двухсхільным дахам апрацаваны арачнымі нішамі.

---

1. Валахановіч, А.І. Графы фон Гутэн-Чапскія на Беларусі / А.І. Валахановіч; навук. рэд. У.К. Ракашэвіч; Беларус. навук.-даслед. ін-т дакументазнаўства і арх. спраў. – Мінск : БелНДІДАС, 2003 – 84 с.

2. Дзержинщина : прошлое и настоящее / Под ред. П.Т. Петрикова. – Мінск : Наука и техника, 1986. – 200 с.

3. Маслиев, О.И. Архитектурные памятники Станьково – реставрация и восстановление / А.И. Маслиев // Жыццё Айчыне, гонар

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

нікому : матэрыялы міжнар. навук. канф., прысвечанай 180-годдзю з дня нараджэння Эмерыка фон Гутэн-Чапскага, г. Мінск, 16-18 сак. 2009 г. / Нац. гіст. музей Рэсп. Беларусь ; Польскі Ін-т у Мінску. – Мінск, 2009. – С. 88-123.

4. Памяць : Дзяржын. р-н : гіст-дак. хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / Рэд.-уклад.: А.І. Валахановіч; рэдкал.: Л.М. Драбовіч [і інш.]. – Мінск : БЕЛТА, 2004 – 700 с.

5. Федорук, А.Т. Старинные усадьбы Минского края / А.Т. Федорук. – Минск : Полифакт–Лекция, 2000. – 416 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Четверова Ю.Н., студент 540 гр.
Научный руководитель – Юхновец Т.С.

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФОНДА БИБЛИОТЕКИ УЧРЕЖДЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ «БРЕСТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. А.С. ПУШКИНА»: ПО ИТОГАМ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

В настоящее время в процессе реформирования системы высшего образования, постоянных изменений в учебном процессе ВУЗов, внедрения информационных технологий чрезвычайно важно быстрое адекватное реагирование комплектования фондов библиотек ВУЗов на изменения внешней макросреды. Основными принципами работы библиотеки ВУЗов можно назвать полноту и релевантность комплектования фонда документами в соответствии с информационными потребностями и запросами основных групп пользователей [1]. Реализация этих принципов представляет собой сложную комплексную проблему. Одним из инструментов ее решения является оптимизация комплектования